

LEIDSE MILIEURAAD
p/a Hoge Rijndijk 28
2314 KJ Leiden
06 – 237 06 963
www.leidsemilieuraad.com
lmrsecretaris@gmail.com
[twitter@lmraad](https://twitter.com/lmraad)

Aan: het College van Burgemeester en Wethouders
t.a.v. de wethouder Energie, Werk en Inkomen en Cultuur
mevrouw Y. van Delft
Stadhuisplein 1
Leiden

Betreft: Advies Strategie Circulaire Economie

Leiden, 30 mei 202

Geacht College

Bij brief van 14 April jongstleden heeft u de LMR verzocht om te adviseren over de Strategie Circulaire Economie Leiden 2024 - 2027. De LMR spreekt zijn waardering uit voor het opstellen van deze strategie en dat de gemeente zich zo duidelijk uitspreekt. De circulaire economie is geen gemakkelijk onderwerp en het siert de gemeente dat ze daarbij initiatief durft te tonen.

In de strategie wordt door Leiden de nationale doelstelling om in 2030 50 % minder nieuwe eindige grondstoffen in te zetten ten opzichte van 2016 onderschreven. De strategie moet de doelen in de periode tot 2027 bereikbaar maken. Als eerste stappen richting de punt op de horizon omschrijft het stuk het droombeeld van een circulair Leiden in 2050. Hierbij wordt aangesloten op de nationale doelstellingen en betreft het een voortzetting van de voorgaande strategie.

Om deze doelstellingen te kunnen behalen is het van groot belang dat de samenleving, burgers, bedrijven en overheid, deelnemen aan deze transitie en de gezamenlijke urgentie om deze doelstellingen te behalen ook ervaart. Aangezien de tekst van de Strategie vrij algemeen is opgesteld is het voor de lezer lastig om te begrijpen waarom en hoe de doelen behaald kunnen worden. Onvoldoende duidelijk is hoe de Strategie kan worden vertaald naar concreet handelen en hoe de resultaten daarvan kunnen worden bijgehouden. Er zullen maatregelen genomen moeten worden die niet door iedereen prettig gevonden zullen worden. Maar de noodzaak en het algemeen belang is te groot om nog langer handelen uit te stellen. Deze maatregelen zullen in een helder uitvoeringsplan ingebed dienen te worden.

Vanuit de voorgaande strategie is al veel kennis opgedaan en is een netwerk opgebouwd. De LMR is van mening dat het verder uitbouwen van dit netwerk en het maken van concrete afspraken met de belangrijkste spelers in het spel zal bijdragen aan de realisatie van de doelstelling. Dit maakt het

mogelijk om meer te realiseren dan binnen de beperkingen van de wetgeving mogelijk is. Dit kan bijvoorbeeld in het kader van specifieke ontwikkelingsprojecten maar ook in de vorm van prestatieafspraken. Ook het overleg met de VNG en andere gemeenten, zoals de koplopers Amsterdam, Rotterdam en Utrecht kan bijdragen aan kennis om concreet handelen te vergroten. Samenwerking met de regiogemeenten dient hierbij verder uitgebouwd te worden. Tevens zijn wij van mening dat het van belang is om de doelstelling ook te verankeren in andere gemeentelijke beleidslijnen zoals ook in het eerdere advies ten aanzien van de voorgaande strategie is benadrukt. Het gaat er daarbij ook om welke alternatieve instrumenten kunnen worden ingezet om de doelstellingen te behalen.

Aanbeveling: *In het kader van deze strategie afsluiten van overeenkomsten met belangrijkste stakeholders, zoals projectontwikkelaars, woningbouwcorporaties, waarin doelstellingen concreet worden vastgelegd. Hierbij wordt niet alleen gedacht aan de corporaties (prestatieafspraken) en het LUMC / Universiteit Leiden*

Aanbeveling: *Verankeren van doelstelling in andere beleidslijnen.*

Uit de analyse is gebleken dat de bouwsector binnen Leiden de sector is met de grootste materiaal uitstroom in kilogram. Als wordt gekeken naar de milieu impact van de materiaal uitstromen is de gezondheidszorg echter de sector die de grootste bijdragen hebben.

In de strategie zijn de verschillende materiaalstromen op basis van de uitgaande materiaalstromen geanalyseerd. Gesteld is dat de materiaal uitstroom grofweg gelijkstaat aan de minimale instroom. Veelal vindt sloop plaats van laagbouw waar vervolgens hoogbouw wordt gerealiseerd, of (hoog)bouw vindt plaats op nieuwe locaties, waar voorheen geen gebouwen aanwezig waren. Het gebouwde volumen is daardoor meestal veel groter, dan het gesloopte. Deze materiaalstromen kunnen dus niet zonder meer gelijkgesteld worden en kan resulteren in een onderschatting van de materiaal instroom. In de strategie is aangegeven, zonder verder te benoemen, dat er monitoringssystemen zijn ontwikkeld. De LMR pleit om de monitoringssystemen enerzijds te benoemen en anderzijds uit te breiden met de monitoring van ingaande materiaalstromen, het moet mogelijk zijn om in ieder geval de inkomende stromen van de gemeente zelf inzichtelijk te maken.

Aanbeveling: *Monitoringssystemen inzichtelijk maken en uitbreiden met monitoring van inkomende materiaalstromen en de milieu impact van deze stromen waarbij deze gekoppeld worden aan de te bereiken doelstellingen. Minimaal de eigen inkomende materiaalstromen van de gemeente Leiden dienen inzichtelijk gemaakt te worden.*

Het doel van deze strategie is beschreven als het bereikbaar maken van de nationale doelstelling voor 2030. Dit vooral door een slimme inzet en maximaal resultaat en door de focus te leggen op twee thema's: bouw en herwaarderen van materialen. Er is echter geen concrete doelstelling voor 2027 opgenomen, waardoor het onduidelijk is waar de gemeente in 2027 wil staan om de doelstelling van 50 % in 2030 te behalen.

De keuze voor de bouw is net als bij de eerdere strategie een logische keuze gezien enerzijds de materiaalstroom en anderzijds de bouwopgave die er ligt voor de gemeente Leiden. Zoals ook in het eerdere advies van de LMR verwoordt kan hier het verschil worden gemaakt. De LMR zou dan ook willen aanbevelen de doelstellingen in dit kader concreter en meetbaarder te maken, zoals het opnemen van een minimaal percentage herbruikbare materialen (of een vertaling hiervan) in de

inkoopvoorwaarden of aanbestedingsdocumenten bij het vergeven van opdrachten aan derden. Immers de gemeente als organisatie heeft hierin naar de mening van de LMR een voorbeeldfunctie en heeft al ervaring opgedaan in de voorgaande strategie. Een gemeente kan concreet eisen stellen aan de MPG (Milieuprestatie Gebouwen) van gebouwen, als ook eisen die gesteld kunnen worden aan de materiaal gebonden CO2 emissie. In de toekomst komt daar de Global Warming Protection-eis (GWP) bij. Het zou goed zijn als de gemeente Leiden deze eis zo vlot mogelijk op pakt en ambitieuze doelstellingen stelt voor eigen opdrachten en andere partijen aanspreekt dit ook te doen. De gemeente kan daarnaast een stimulerende rol spelen door te voorzien in goede voorlichting voor opdrachtgevers en bouwers. Wat zijn circulaire ontwerpprincipes en hoe werkt het in de uitvoering? Wat voor middelen biedt de gemeente om beter circulair te bouwen? Wat voor regelgeving wordt aangepast binnen de gemeente om dit beter mogelijk te maken? Hoe en waarmee inspireert de gemeente de bouwpartners en ontwikkelaars? Maak de Leidse Ladder beschikbaar zodat deze breder gehanteerd kan worden.

Aanbeveling: *concreet en meetbare doelen voor de bouwsector voor 2027, denk hierbij aan een minimaal percentages herbruikbare materialen (of een vertaling hiervan) binnen de te vergeven bouwprojecten als onderdeel van de aanbestedings- of inkoopvoorwaarden.*

Aanbeveling: *voorlichting circulair bouwen ontwikkelen voor opdrachtgevers en bouwers, maak de Leidse Ladder beschikbaar*

Als voorbeeld wordt genoemd de realisatie van een materiaalwisselplaats voor verhardingsmateriaal zodat dit hergebruikt kan worden in de gemeentelijke openbare ruimte. Naast verhardingsmaterialen komen er ook andere materialen vrij binnen de gemeentelijke organisatie (en de stad) die mogelijk via deze materiaalwisselplaats kunnen worden hergebruikt. Wij adviseren dan ook de realisatie van een materiaalwisselplaats door te zetten en om de ontwikkeling niet te beperken tot verhardingsmaterialen.

Aanbeveling: *materiaalwisselplaats niet alleen voor verhardingsmaterialen, maar ook voor andere materiaalstromen inrichten*

De circulaire economie is meer dan afvalpreventie en recycling. De doelstelling is uiteindelijk om zo min mogelijk nieuwe grondstoffen in de keten te zetten. Dat betekent anders ontwerpen gericht op functioneel hergebruik. Niet alleen het materiaal dient te worden hergebruikt, maar het product als zodanig moet waarde behouden en weer te gebruiken zijn voor andere functies. Leiden als kennisstad kan hier een grote rol inspelen. Het thema herwaarderen zoals beschreven in de strategie sluit hierbij in principe aan. Onderzoek naar de kennis die benodigd is om deze transitie verder te brengen is Leiden op het lijf geschreven. De hieraan gekoppelde doelen voor 2027 zijn echter algemeen opgesteld waardoor onduidelijk is wat de kern van de strategie hier is. De gemeente geeft aan hierin een rol te willen spelen zonder concreet te worden op welke manier, welke sectoren en materiaalstromen en wie er nodig zijn om dit te doen. Voor een groot gedeelte is de gemeente hierin afhankelijk van andere partners. De LMR beveelt aan dit in het uitvoeringsplan te concretiseren. Met name ten aanzien van het tweede doel, “derden bouwen in Leiden meer circulair”, en derde doel, “doelen en inzet herwaarderen”. De LMR vraagt zich hierbij af hoe de gemeente denkt dit te bereiken. De LMR is van mening dat de strategie in dit kader meer mag worden geconcretiseerd en gebaseerd moet worden op een handelingsperspectief.

Aanbeveling: in het uitvoeringsplan concreet maken op welke wijze, welke sectoren en welke materiaalstromen en wie er nodig zijn om de inzet van nieuwe niet hernieuwbare grondstoffen te beperken binnen en buiten de sector Bouw

Door preventie en herwaarderen beter te borgen in de aanbestedingen en inkoop van de eigen gemeentelijke organisatie kan de gemeente deze stimulerende voorbeeldfunctie vervullen. Het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdracht geven en Inkopen is de basis hiervoor. Naar mening van de LMR is het verankeren van de circulaire principes nog te vrijblijvend. Het verdient aanbeveling om het circulair inkopen en aanbesteden voor 2027 meetbaar en concreet te maken door in het aanbestedingsproces en inkoopproces de waardering van circulariteit zwaarder mee te laten wegen. Daarnaast kan bij inkoop en aanbesteding door de gemeente de minimale hoeveelheid herbruikbare materialen worden vastgesteld op een bepaald percentage van de totale hoeveelheid materialen.

Aanbeveling: de waardering van circulariteit zwaarder laten meewegen in aanbestedings- en inkoopprocedures

Graag zijn wij bereid om desgewenst dit advies nader toe te lichten

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized 'R' followed by a long horizontal stroke that tapers to the right.

Met vriendelijke groet
Rob Boerée

Voorzitter Leidse Milieu Raad